

Investigation of Life Satisfaction Levels of High School Students in Terms of Various Variables

Gülin YAZICI ÇELEBİ¹

Ministry of National Education

Bülent ÇELEBİ²

Ministry of National Education

ABSTRACT

The high school years that correspond to the period when the symptoms of adolescence are most intense are also a time when important decisions are made. On one hand adapting to the physical emotional and intellectual developments, on the other hand deciding on the choice of the profession and furthermore being in a fight with the whole world, is making the period even more challenging. Satisfaction from life in these stormy years can become more difficult than ever. The aim of this research is to investigate the factors that may affect life satisfaction in adolescence. Relational screening model was used in the study. The study group of the research consists of 311 high school students from different high schools. Personal information form developed by researchers and Life Satisfaction Scale whose Turkish adaptation is made by Köker (1991) and Yetim (1993) is used as data collection tool. SPSS 20 program is used for analyzing the data. Statistical techniques to be used as a result of normality analysis were determined. Spearman's correlation coefficient was used for determining the relationships between variables, t-test was used for examining binary variables, ANOVA was used for three and more categorical variables. Survey results show that there is no significant difference in life satisfaction in terms of gender variable, school type, number of siblings and academic achievement. It has been found that there is a strong positive relationship between life satisfaction and family satisfaction. Also, as the class level increased, the level of life satisfaction decreased. The findings were discussed and interpreted in light of the literature.

Keywords: Adolescence, life satisfaction, high school

Erciyes University,
Faculty of Education,
Kayseri/TURKEY

*Erciyes Journal of
Education (EJE)*

DOI: 10.32433/eje.421904

Type: Research

Article History

Received : 08.05.2018

Accepted : 02.10.2018

Published : 03.10.2018

Suggested Citation

Yazıcı-Çelebi, G. and Çelebi, B. (2018). Investigation of life satisfaction levels of high school students in terms of various variables, *Erciyes Journal of Education*, 2(2), 1-15.

¹Dr., Teacher., Ministry of Education. Trabzon Ortahisar Ali Soylu Anadolu Religious High School. gulin_celebi@hotmail.com

²Teacher., Ministry of Education. Trabzon Ortahisar Gazi Anadolu High School. bcelebi76@gmail.com.

Lise Öğrencilerinin Yaşam Doyumu Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi¹

Gülin YAZICI ÇELEBİ¹

Ministry of National Education

Bülent ÇELEBİ²

Ministry of National Education

ÖZET

Ergenlik döneminin en yoğun yaşandığı zaman aralığına denk gelen lise yılları aynı zamanda önemli kararların verildiği bir dönemdir. İçinde bulunulan dönem gereği yaşanan fiziksel duygusal ve bilişsel gelişimlere uyum sağlamak bir yandan meslek seçimine karar vermek diğer yandan da bütün dünya ile savaş halinde olmak dönemi daha da zorlu hale getirmektedir. Yoğun değişim ve gelişimin yaşandığı aynı zamanda sorumlulukların arttığı bu yıllarda yaşamdan doyum almak her zamankinden daha zor hale gelebilmektedir. Bu araştırmanın amacı ergenlik döneminde yaşam doyumu üzerinde etkili olabilecek faktörlerin araştırılmasıdır. Araştırma ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu farklı liselerde öğrenim gören 311 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma grubu gönüllülük esasına dayanılarak uygun örneklem yoluyla belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ve Türkçe uyarlaması Köker (1991) ve Yetim (1993) tarafından yapılan Yaşam Doyumu Ölçeği Kullanılmıştır. Normallik analizleri sonucunda değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde Spearman korelasyon katsayısı, ikili değişkenlerin incelenmesinde t-testi, 3 ve daha fazla kategorili değişkenlerde ANOVA kullanılmıştır. Araştırma sonuçları yaşam doyumunun cinsiyet değişkeni, okul türü, kardeş sayısı, akademik başarı açısından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Ebeveynlerle olan ilişkilerden duyulan memnuniyet ile yaşam doyumunu arasında pozitif yönde güçlü (.65) bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca sınıf düzeyi yükseldikçe yaşam doyumunu düzeyinin düştüğü görülmüştür. Elde edilen bulgular literatür ışığında tartışılarak yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler:Ergenlik, yaşam doyumunu, lise

Önerilen Atıf

Yazıcı-Çelebi, G. ve Çelebi, B. (2018). Lise öğrencilerinin yaşam doyumunu düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *ErciyesJournal of Education*, 2(2), 1-15.

Erciyes Üniversitesi, Eğitim
Fakültesi, Kayseri/TÜRKİYE
*Erciyes Journal of
Education (EJE)*
DOI: 10.32433/eje.421904

Tür: Araştırma

Makale Geçmişi

Gönderim : 08.05.2018

Kabul : 02.10.2018

Yayınlanma : 03.10.2018

¹ Dr., Öğretmen., Milli Eğitim Bakanlığı, Trabzon Ortahisar Ali Soylu AİHL, gulin_celebi@hotmail.com

² Öğretmen., Milli Eğitim Bakanlığı, Trabzon Ortahisar Gazi Anadolu Lisesi, bcelebi76@gmail.com.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Adolescence is expressed as a transition period from childhood to adulthood in the 12-18 age range (Spear, 2000). The high school years that are in the middle of this hard period can be quite challenging. The physiological and psychological changes on one hand, academic responsibilities, family and environment expectations, complex peer relations on the other hand; can lead to negative emotions in the students. In this period, the emotions of adolescents show ups and downs, mental health is influenced by various variables. The concept of life satisfaction is considered as one of the most important factors affecting mental health.

Life Satisfaction

The concept of life satisfaction was first proposed by Neugarten (1961). It is not possible to handle this concept, which is one of the important concepts of positive psychology, independently from the concept of subjective well-being. It is necessary to discuss these intertwined concepts together from time to time. Subjective well-being is a concept that expresses how people evaluate their own lives. In other words, subjective well-being is where people evaluate their own situation. These evaluations can be made on cognitive or emotional dimensions (Diener, 1984). The cognitive dimension of these evaluations determines the perception of life satisfaction (Dorahy, Lewis, Schumaker ve ark. (2000). Neugarten (1961) defined life satisfaction as a result of comparing people's expectations with those in their possession. Life satisfaction refers not to satisfaction with a particular situation but to satisfaction with the whole life. In another definition, it is defined as individual's satisfaction from his/her life (Diener and Lucas, 1999). There is no single compromised definition of life satisfaction, which is why the concept can be perceived differently from person to person. The concepts of life satisfaction, happiness, subjective well-being have been frequently studied in recent periods. There are various theories that try to explain human well-being and well-being, while theoretical progress has not been achieved at the required level. While various theories have provided different definitions, some factors affect the life satisfaction of the individuals. These are:

Being happy in everyday life,

- Finding life meaningful,
- Adaptation to achievement of goals,
- Positive individual identity,
- Physically, the individual feels good about himself,
- Economical Security
- Social relationships (Keser, 2005).

When these elements are examined, they seem to be related to more general concepts rather than individual situations.

Purpose

The aim of this research is to examine the life satisfaction levels of high school students in terms of various variables.

Method

The research is a descriptive study in the relational screening model. The study group of the survey consisted of 311 students in various high schools in the academic year of 2017-2018. In the survey, personal information form and Life Satisfaction Scale developed by Diener, Emmons, Larsen and Griffin (1985) and its Turkish adaptation made by Köker (1991) and Yetim (1993) are used as data collection tool.

Kolmogorov-Smirnov test was performed to determine whether the data showed normal distribution and it was seen that the data showed normal distribution. The t-test was used for the binary group comparisons of the data, and the ANOVA test was used for three or more group comparisons. The Tukey test was used to determine the source of the difference in meaningful differences. The Spearman correlation coefficient was used in the correlation analysis to determine the relationship between the scores. In the analyses, life satisfaction and level of satisfaction with family relations were examined according to their descriptive characteristics (sex, class level, school type, etc.).

4

Findings

The data obtained from the study shows that there is a positive strong relationship at level .65 between life satisfaction and satisfaction with family relationships. In terms of gender variable, life satisfaction and family satisfaction do not differ. Life satisfaction level differs according to class level. There is an inverse correlation between the class level and life satisfaction.

Discussion & Conclusion

Findings from the study indicate that there is a meaningful and strong relationship between satisfaction with family relationships and life satisfaction. Many researches reveal that family relationships are related to life satisfaction. Ünal and Şahin, 2013 have reached the conclusion that family support significantly affected life satisfaction. Tümkaya, Çelik and Aybek (2011) found that positive parental attitudes make a positive difference in favor of life satisfaction.

The results of the research reveal that life satisfaction does not differ according to gender. There is no significant difference between male and female students' life satisfaction. Looking at the literature, it seems that researches have reached similar results. (Çam and Artar, 2014; Çeçen, 2007; Deniz and Yılmaz, 2004; Gündoğar, Sallanan-Gül, Uskun, Demirci and Keçeci, 2007; Huebner, Funk and Valois, 2006; Kabasakal and Uz-Baş, 2013; Toprak, 2014; Tümkaya, Çelik and Aybek, 2011; Ünal and Şahin, 2013). There are also researches that find meaningful differences in terms of gender change (Çivitçi, 2009; Dikmen, 1995; Tuzgöl-Dost, 2010). Analyses to determine if there is a difference in class level indicate that life satisfaction is lower as the class level is higher. There is a significant difference between life satisfaction levels of 9th and 11th grades. Cam and Artar, reached a similar result in a study conducted with 2014 middle school pupils and

conducted that 8th grade students' life satisfaction is lower than that of 6th and 7th grade students. This can be explained by the stress of passing High School Qualification Exam in the 8th grade and the university exam stress in the last years in the high schools. There are also research findings that show that life satisfaction does not differ in terms of class level,(Tümkiye, Çelik and Aybek, 2011; Ünal and Şahin, 2013).

The results of the research show that there is no meaningful difference in life satisfaction level in terms of gender variable. It has been found that there is a strong positive relationship between life satisfaction and family satisfaction.

- Contribution can be made to establish healthy relationships with their children during adolescence by providing education to their parents.
- Participation can be encouraged by organizing systematically family trainings at schools systematically.
- In addition to schools, public education centers, municipalities, the ministry of family and social policy can broaden their education.

The results of the research reveal that as the class level increases, the level of life satisfaction decreases. This can be interpreted as a result of the developmental period as well as the stress of the approaching exam. For this purpose,

- Individual and group guidance work can be done to gain the ability to cope with stress and anxiety
- Training can be given about development period and its effects on individuals.
- Teachers who are in communication with young people can be informed about their periodical characteristics.
- Work can be done for wider work groups
- Qualitative studies can be done in this regard to be able to examine the situation in depth.
- Longitudinal studies can be done to follow the process.

GİRİŞ

Ergenlik dönemi 12-18 yaş aralığında çocukluktan yetişkinliğe uzanan bir geçiş dönemi olarak ifade edilmektedir (Spear, 2000). Bir yanda yaşanan fizyolojik ve psikolojik değişimler bir yandan akademik sorumluluklar, aile ve çevre beklentileri, karmaşık akran ilişkileri öğrencilerde olumsuz duygulanımlara yol açabilmektedir. Ergenler uzun ve tutarlı bir çocukluk evresinden sonra kendilerini dengesiz, düzensiz ve karmaşık duyguların yaşandığı oldukça sıkıntılı bir dönemde bulmaktadır (Yavuzer, 2002). Bu dönemde ergenlerin duyguları iniş çıkışlar göstermekte, çevrelerine uyum sağlamalarını zorlaştıran olumlu-olumsuz stres kaynakları ile karşılaşmaktadırlar. Her birey için farklı işleyen bu süreçten süreç çeşitli değişkenlerden etkilenmektedir. Cinsiyet, yaş, anne baba eğitim düzeyi, dini ve politik inançlar, psikolojik ihtiyaçlar bunlara verilebilecek örneklerden birkaçıdır (Çelikkaleli, Gökçakan ve Çapri, 2005). Ergenlik dönemi psikolojik ihtiyaçların etkisinin en yoğun hissedildiği dönemlerden biri olarak kabul edilmektedir (Şahin ve Owen, 2009). Bu ihtiyaçların yeterli karşılanıp karşılanmamasının ergenlerin ruh sağlığı üzerinde etki edeceği söylenebilir. Yaşam doyumu kavramı ruh sağlığını etkileyen en önemli etmenlerden biri olarak kabul edilmektedir. Yaşam doyumu kavramını açıklayabilmek için öznel iyi oluş kavramını hareket noktası olarak ele almak gerekmektedir. Öznel iyi oluş bireyin tüm hayatını kapsayan genel bir değerlendirmesi olup, olumlu duyguların olumsuz duygulara göre daha sık yaşanması ve yaşamdan alınan doyum olarak tanımlanmaktadır (Diener, 1984). Öznel iyi oluşun üç önemli boyutu vardır. Bunlar; olumlu duygulanım (neşe, heyecan, ümit, ilgi, güven, gurur) olumsuz duygulanım (umutsuzluk, güvensizlik, kaygı, mutsuzluk, hayal kırıklığı) ve yaşam doyumudur. Yaşam doyumunu boyutunda kişinin iyi oluşuna ilişkin bilişsel değerlendirmeler yer almaktadır (Ben-Zur, 2003, Diener, 2000).

6

İnsanların hayatlarında ortaya çıkabilecek olumsuzluklar, engeller ya da çatışma durumları karşısında yaşam doyumları düşebilmektedir (Demirel ve Canat, 2004). Ergenlik döneminde bireyin olumsuz duygulanıma yatkın olması, yaşadığı duygusal iniş çıkışlar ve otorite ile yaşayacağı çatışmaların yaşam doyumunu etkileyeceği söylenebilir.

Yaşam Doyumu

Psikoloji alanında yapılan çalışmaların 2000 li yıllara kadar olumsuz duygulara odaklandığı görülmektedir. Bu dönemden sonra psikolojide yaşanan pozitif yönelim olumlu özelliklerin araştırmasına imkân sağlamıştır (Sheldon ve King, 2001). Yaşam doyumunu kavramı pozitif psikoloji alanında sıklıkla ele alınan kavramlardan biridir. Yaşam doyumunu kavramı ilk kez Neugarten (1961) tarafından ortaya atılmıştır. Pozitif psikolojinin önemli kavramlarından biri olan bu kavramı öznel iyi oluş kavramından bağımsız olarak ele almak mümkün değildir. Zaman zaman birbirinin yerine kullanılacak kadar iç içe geçmiş bu kavramları birlikte ele almak gerekmektedir. Öznel iyi oluş insanların kendi yaşamlarını nasıl değerlendirdiklerini ifade eden bir kavramdır. Öznel iyi oluşun üç önemli ögesi vardır. Bunlar: Olumlu duygulanım, olumsuz duygulanım ve yaşam doyumudur. Öznel iyi oluş insanların kendi durumları ile ilgili değerlendirme yapmasıdır. Bu değerlendirmeler bilişsel ya da duygusal boyutlarda yapılabilmektedir (Diener, 1984). Bu değerlendirmelerin bilişsel boyutu yaşam doyumunu algısını belirlemektedir (Dorahy ve ark, 2001). Neugarten (1961) yaşam doyumunu insanın beklentileri ile elinde olanların karşılaştırılmasıyla elde edilen bir sonuç olarak tanımlamıştır. Yaşam doyumunu belirli bir duruma ilişkin doyumunu değil tüm yaşantıya ilişkin doyumunu ifade etmektedir. Bir başka

tanımlamada ise bireyin yaşamından duyduğu memnuniyet olarak tanımlanmaktadır (Diener ve Lucas, 1999). Yaşam doyumu ile ilgili üzerinde uzlaşmış tek bir tanım bulunmamaktadır, bunun nedeni kavramın kişiden kişiye farklı algılanabilmesidir. Yaşam doyumu, mutluluk, öznel iyi oluş kavramları son dönemlerde üzerinde sıkça çalışılan konulardır. Bu konuda istenen düzeyde kuramsal ilerleme sağlanamamış olmakla birlikte insan mutluluğunu ve iyilik halini açıklamaya çalışan çeşitli kuramlar bulunmaktadır. Bu kuramlardan biri olan ereksel kuram mutluluğun ihtiyaçların elde edilmesi veya belirlenen hedefe ulaşılması ile elde edileceğini savunmaktadır. Yaşam doyumu da gereksinimler karşılanıp, belirlenen hedeflere ulaşıncaya oluşmaktadır. Temeli Aristo'ya kadar uzanan etkinlik kuramı ise başarılı etkinliklerin mutluluğun kaynağı olduğuna vurgu yapmakla birlikte kurama göre sadece sonuç değil sonuca ulaşmak için yapılan etkinliklerde mutluluk kaynağıdır ve ereksel kuram ile bu noktada ayrılmaktadır. Hobiler, sportif faaliyetler, sosyal aktiviteler buna örnek olarak gösterilmektedir (Başer-Şeker, 2009). Mutluluğu ihtiyaç ve amaçlar bağlamında ele alan bir diğer kuram olan haz ve acı kuramı bireyin ihtiyaçları karşılanır amacına ulaşırsa haz yaşanacağını aksi durumda ise acı duyulacağını vurgulamaktadır. Ancak oluşacak haz ya da acının şiddeti bireyin ihtiyaç ve amacın ne denli güçlü olduğuyula ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Birey durumu ne kadar çok önemsiyorsa o kadar çok haz ya da acı duyacaktır. Diener vd. (1985) e göre katılım, çaba ve adanma bireyin yaşayacağı duygunun yoğunluğunu belirlemektedir. Mutluluğu haz bağlamında ele alan kuramlardan aşağıdan yukarı kuramı küçük küçük hazlar birleşerek mutluluğu oluşturur görüşünü ileri sürerken yukarıdan aşağı kuramı ise bunun tam tersini savunarak birey mutlu olduğunda küçük hazları algılar diyerek kişinin olumlu yaşama eğilimine vurgu yapmaktadır. Bilişsel kuramı temel alarak oluşturulan bağ kuramı bireylerin olaylara yükledikleri anlamlara göre yaşanan duyguların farklılaşacağına vurgu yapmaktadır. Bellek, hatırlama, şartlama, koşullama gibi ilkelere dayanan kuram mutluluğun bellekte bir ağının bulunduğunu varsaymaktadır (Şahin, 2008). Birey yaşadığı olayları içsel etmenlere bağlıyorsa bu en büyük mutluluk kaynağını oluşturmaktadır (Schwarz ve Clore, 1983). Uyum kuramı ise insan doğasının normal işleyişinde uyum sağlamaya odaklı olduğunu vurgulamakta, mutluluğun ya da mutsuzluğun devamlı olamayacağını ifade etmektedir. Duygu sistemi yeni olaylara durumlara karşı güçlü tepkiler vermekte ancak uyum sağlayınca bu tepkiler azalmaktadır. Mutluluğu bireylerin standartları ile ilişkilendiren yargı kuramına göre bireyin yaşantısı belirlediği kriterlerin üzerindeyse kişi doyuma ulaşacak ve mutlu olacaktır. İçsel ölçüt kullanan yargı kuramının aksine sosyal kıyaslama kuramı dışsal ölçüt kullanmakta, bireyin kendini başkalarıyla kıyaslaması sonucunda onlardan daha iyi durumda olduğunu düşündüğünde mutlu olacağını ifade etmektedir (Diener, 1984).

Çeşitli kuramlar farklı tanımlar ortaya koymuş olsa da bireylerin yaşam doyumlarını etkileyen bazı unsurlar söz konusudur. Bunlar:

- Günlük yaşamdan mutluluk duymak,
- Yaşamı anlamlı bulmak,
- Amaçlara ulaşma konusunda uyum,
- Pozitif bireysel kimlik,
- Fiziksel olarak bireyin kendisini iyi hissetmesi,
- Ekonomik güvenlik
- Sosyal ilişkilerdir (Keser, 2005).

Bu unsurlar incelendiğinde tek tek durumlarla değil daha genel kavramlarla ilgili oldukları görülmektedir. Bu faktörlerle ilintili birçok alt faktör de yine yaşam doyumu ile ilişkili olacaktır.

düşünülecek ve çeşitli çalışmalarda değişken olarak ele alınarak incelenmiştir. Ergenlerin yaşam doyumlarıyla ilgili yapılan çalışmalar bu kavramın farklı birçok değişkenle ilişkilendirilebileceğini ortaya koymaktadır. Akademik başarı (Baker, Terry, Bridger, and Winsor, 1997; Gilman ve Huebner, 2006; Noddings, 2006;,, sosyal ilgi (Gilman 2001), anne – baba ilişkileri (Schek,1999, Young ve Miller, 1995), cinsiyet, Huebner, Funk ve Valois, 2006), psikolojik iyi olma (Lazzari, 2000), problem davranışlar (Sun ve Schek, 2012) bu değişkenlere örnek olarak verilebilir. Huebner ve arkadaşları (2006) 9. ve 12. sınıf öğrencilerinden oluşan çalışma grubu ile yaptıkları çalışmada yaşam doyumunun cinsiyet değişkeni açısından farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Shek (2005) de yaptığı çalışmada benzer bu sonuca ulaşmıştır. Üniversiteli ergenler üzerine yapılan bir araştırma da ise Tuzgöl –Dost yaşam doyumunun cinsiyet, algılanan akademik başarıya göre farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Noodings (2006) da akademik başarı ile yaşam doyumunu ilişkilendirmektedir. Kaya (2006) yaptığı çalışmada askeri öğrencilerin yaşam doyumunun sınıf düzeyi ve akademik başarıya göre farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmanın amacı da lise öğrencilerinin yaşam doyumunu düzeylerinin cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi, yılsonu başarı puanı, ebeveyn ilişkilerinden duyulan memnuniyet değişkenleri açısından incelenmesidir.

YÖNTEM

Araştırma ilişkisel tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Bu modeldeki araştırmalarda mevcut bir durum, olduğu biçimiyle betimlenmeye çalışılır (Karasar, 2009).

8

Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılında Trabzon ilinde çeşitli liselerde öğrenim gören 156 kız 155 erkek olmak üzere toplam 311 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışma grubu gerekli izinler alındıktan sonra uygun örnekleme yolu ile belirlenmiş, gönüllü öğrencilerden seçilerek oluşturulmuştur. 12. sınıflar sınava girecek olmaktan kaynaklanan yaşadıkları stres, kaygı ve yoğun tempo nedeniyle yaşam doyumunun bu faktörlerden etkilenebileceği düşüncesi ile çalışma grubuna dâhil edilmemiştir.

Tablo 1. Çalışma grubuna ilişkin bilgiler

		f	%
Cinsiyet	Kız	156	50,16
	Erkek	155	49,84
Okul Türü	Anadolu Lisesi	157	50,48
	Fen Lisesi	51	16,40
	Meslek Lisesi	17	5,47
	İmam Hatip Lisesi	86	27,65
Sınıf	9. Sınıf	92	29,58
	10. Sınıf	140	45,02
	11.Sınıf	79	25,40

Veri Toplama Araçları

Kişisel bilgi formu: Araştırmacı tarafından çalışma grubuna uygulanmak üzere hazırlanan kişisel bilgi formunda öğrencilerinin demografik özellikleri belirlenmeye çalışılmış bunun için cinsiyetleri, okul türleri, sınıf düzeyleri, ortalama okul başarı notu, kardeş sahibi olup olmamaları ile ilgili sorular ile ebeveynleriyle olan ilişkilerinden duydukları memnuniyeti 1-10 arasında puanlamalarından oluşan bir cetvel yer almaktadır.

Yaşam doyumu ölçeği: Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen Yaşam Doyumu Ölçeği (The Satisfaction with Life Scale) Likert tipinde 5 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri "hiç katılmıyorum" (1), "katılmıyorum" (2), "kısmen katılmıyorum" (3), "ne katılıyorum ne katılmıyorum" (4), "kısmen katılıyorum" (5), "katılıyorum" (6), "tamamen katılıyorum" (7) şeklinde ifadeler içermektedir. Ölçekteki ifadelerin hepsi olumlu anlamlar ifade etmekte, tersten puanlanan madde bulunmamaktadır ve ölçek tek boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten düşük puan alınması düşük düzeyde yaşam doyumuna, yüksek puan alınması ise yüksek düzeyde yaşam doyumuna işaret etmektedir. Ölçeğin orijinalinde Cronbach Alpha değeri. 87 olarak bulunmuştur. Ölçüt bağımlı geçerliği ise.82 olarak elde edilmiştir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması Köker (1991) ve Yetim (1993) tarafından yapılmış, Yetim' in yaptığı çalışmada Alpha değeri. 86, test-tekrar test güvenilirliği ise.73 bulunmuştur. Bu çalışmada ise iç tutarlık analizleri sonucu Cronbach Alpha katsayısı .76 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

9

Verilerin analizinde SPSS 20 programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediklerini belirlemek amacıyla kolmogrow-smirnow testi yapılmış ve verilerin normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Çalışma grubuna ilişkin bilgilerde yüzde ve frekanslar belirlenmiş, verilerin ikili grup karşılaştırmalarında t-testi, üç ve daha fazla grup karşılaştırmalarında ANOVA testi kullanılmıştır. Anlamlı fark çıkan sonuçlarda farkın kaynağını belirlemek için Tukey testinden yararlanılmıştır. Puanlar arasındaki ilişkinin belirlenmesi için yapılan korelasyon analizinde Spearman korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Analizlerde yaşam doyumu ve aile ilişkilerindeki memnuniyet düzeyinin tanımlayıcı özelliklere (cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü) göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen verilere ilişkin istatistiksel analizler yer almaktadır.

Tablo 2. Yaşam Doyumu- Ebeveyn İlişkileri İle İlgili Duyulan Memnuniyet Düzeyi ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler

	Yaşam Doyumu	Ebeveyn İlişkileri M.	Yıl Sonu Başarı Puanı
Yaşam Doyumu	1		
Ebeveyn İlişkileri M.	.65**	1	
Yılsonu Başarı P.	.08	.03	1

Tablo 2 incelendiğinde Yaşam doyumu ile ebeveyn ilişkilerinde duyulan memnuniyetarasında pozitif yönde güçlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Ebeveynleri ile olan ilişkisinden memnuniyeti yüksek olan ergenlerin yaşam doyumlarının da yüksek olacağı söylenebilir. Yılsonu başarı puanı ile yaşam doyumu ve ebeveyn ilişkileri memnuniyet düzeyi arasında ise anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir.

Tablo 3. Yaşam Doyumunun Cinsiyet Değişkeni Açısından İncelenmesi

	Cinsiyet	N	Ort.	Ss	t	p
Yaşam Doyumu	Kız	156	24,37	7,11	-0,43	.67
	Erkek	155	24,70	6,53		

Tablo 3 incelendiğinde kız ve erkek öğrencilerin yaşam doyumu puan ortalamalarının birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir. Yaşam doyumunun cinsiyet değişkeni açısından farklılaşmadığı söylenebilir.

Tablo 4. Ebeveynlerle İlişkilerine İlişkin Memnuniyet Düzeyinin Cinsiyet Değişkeni Açısından İncelenmesi

	Cinsiyet	N	Ort.	Ss	t	p
Aile Memnuniyeti	Kız	156	8,65	1,98	.15	.88
	Erkek	155	8,62	2,16		

10

Tablo4. incelendiğinde kız öğrencilerle erkek öğrencilerin ebeveynleriyle olan ilişkilerinden duyulan memnuniyete ilişkin puan ortalamalarının birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir. Ebeveyn ilişkilerine ilişkin memnuniyet düzeyinin cinsiyet değişkeni açısından farklılaşmadığı söylenebilir.

Tablo 5. Yaşam Doyum Düzeyinin Sınıf Seviyesi Açısından İncelenmesi

	KT	Sd	KO	F	p
Gruplararası	355,76	2	177,881		
Grup içi	14039,56	308	45,583	3,90	0,02
Toplam	14395,32	310			

Tablo 5. incelendiğinde yaşam doyumu düzeyinin sınıf seviyesine göre farklılaştığı görülmektedir. Sınıf seviyesi yükseldikçe yaşam doyumu düşmektedir. Farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi sonucunda 9. ve 11. Sınıf öğrencilerinin yaşam doyum puan ortalamalarının arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir. 9. Sınıf öğrencilerinin yaşam doyumu puan ortalamaları 10 ve 11. Sınıf öğrencilerinden daha yüksektir ve 11. Sınıf ile arasındaki fark anlamlıdır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen bulgular ebeveynleriyle olan ilişkilerinden memnun olma düzeyi ile yaşam doyumu arasında anlamlı ve güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yaşam doyumu düzeyi ve ebeveynlerle olan ilişkilerden duyulan memnuniyet düzeyi cinsiyet değişkeni açısından farklılaşmamaktadır. Yaşam doyumu sınıf düzeyi değişkeni açısından anlamlı olarak farklılaşmaktadır.

Birçok araştırma aile ilişkilerinin yaşam doyumu ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Ünal ve Şahin, 2013 yaptıkları çalışmada aile desteğinin yaşam doyumunu anlamlı şekilde yordadığı sonucuna ulaşmışlardır. Tümkaya, Çelik ve Aybek (2011) de olumlu anne baba tutumlarının yaşam doyumu lehine farklılık oluşturduğunu bulgulamıştır. Alan yazın incelendiğinde, olumlu anne ve baba davranışları algılayan bireylerin yaşam doyumu puanlarının da yüksek olduğu saptanmıştır (Gilman ve Huebner, 2006; Rask, Åstedt-Kurki, Paavilainen, ve Laippala, 2003); Young, Miller, Norton, ve Hill, 1995). Acun-Kapıkıran, Körükcü ve Kapıkıran, 2014 yaptıkları çalışmada kabul edici anne-baba tutumlarının yaşam doyumu üzerinde olumlu yordayıcı olduğunu bulgulamışlardır. Aile ile kurulan sağlıklı ve doyum verici bir iletişimin genel yaşam doyumunu etkilemesi beklenen bir durumdur. Evinde mutlu ve huzurlu olan bir gencin yaşadığı her türlü problemde kendini yalnız hissetmeyeceği ve mücadeleye daha güçlü başlayacağı söylenebilir. Ailesi ile ilişkilerinde sorun yaşayan bir ergenin dönemin fırtınaları ile başa çıkması daha zorlu bir süreç haline dönüşecek ve bu zorlanmanın yaşam doyumunu olumsuz etkileyeceği söylenebilir.

11

Araştırma sonuçları yaşam doyumunun cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığını ortaya koymaktadır. Kız ve erkek öğrencilerin yaşam doyumları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Alanyazına bakıldığında benzer sonuçlara ulaşan araştırmalar olduğu gibi (Çam ve Artar, 2014; Çeçen, 2007; Deniz ve Yılmaz, 2004; Gündoğar, Sallanan-Gül, Uskun, Demirci ve Keçeci, 2007; Huebner, Funk ve Valois, 2006; Kabasakal ve Uz-Baş, 2013; Toprak, 2014; Tümkaya, Çelik ve Aybek, 2011; Ünal ve Şahin, 2013, Yılmaz ve Aslan, 2013), erkeklerin yaşam doyumlarının yüksek olduğu (Goldbeck, Schmitz, Besier, Henrich ve Herschbach, 2007; Mosknes ve Espnes, 2014), kızların yaşam doyum düzeylerinin yüksek olduğu (Çam ve Artar, 2014; Tuzgöl-Dost, 2007), araştırmalar da bulunmaktadır. Cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılıklar bulan araştırmalar da mevcuttur (Çivitçi, 2009; Dikmen, 1995; Tuzgöl-Dost, 2010). Ergenlik ve çocukluk döneminde demografik değişkenlerin ve cinsiyetin yaşam doyumunu üzerinde çok az etkili olduğu ortaya konmuştur (Proctor, Linley ve Maltby, 2009). Farklı sonuçlara ulaşılması çalışılan grupların özelliklerine, sosyo- ekonomik düzeyler arasındaki farklılıklara bağlanabilir. Daha geniş ölçekli ve farklılığa neden olabilecek demografik değişkenlerin dikkate alınarak yapılacak çalışmaların yararlı olacağı söylenebilir.

Akademik başarı ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan analizler sonucunda aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Literatüre bakıldığında akademik başarı ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğunu gösteren araştırma bulguları oldu görülmektedir (Ay, Gökler, ve Koçak, 2013; Gilman ve Huebner, 2006).

Sınıf düzeyi açısından bir farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan analizler sınıf düzeyi yükseldikçe yaşam doyumunun düştüğünü göstermektedir. 9. Sınıflar ile 11. Sınıfların yaşam doyumu düzeyleri arasındaki fark anlamlıdır. Çam ve Artar, 2014 ortaokul öğrencileriyle yaptıkları bir çalışmada benzer bir sonucu ulaşmış, 8. Sınıf öğrencilerinin yaşam doyumlarının 6 ve 7. sınıflardan daha düşük olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu durum akademik sorumlulukların artması, merkezi sınavların yaklaşması ile ilgili olabileceğini düşündürmektedir. Sınav kaygısı, akademik erteleme gibi değişkenlerin kontrol altına alınarak yapılacak daha geniş ölçekli bir araştırmalar konunun tüm yönleri ile ortaya konulması açısından yararlı olacaktır. Sınıf düzeyi açısından yaşam doyumunun farklılaşmadığını ortaya koyan araştırma bulguları da mevcuttur (Tümkaya, Çelik ve Aybek, 2011; Ünal ve Şahin, 2013).

Araştırma sonucunda okul türleri açısından yaşam doyumunun farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Literatüre bakıldığında farklı sonuçlara ulaşan araştırma sonuçları olduğu görülmektedir (Ay, Gökler ve Koçak, 2013; Sezer, 2013).

Öneriler

Ailelere

Ebeveynler ile olan ilişkilerden duyulan memnuniyet ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulgulanmıştır. Çocuklarıyla sağlıklı iletişim kurmak için okullar, halk eğitim merkezleri vb kurumlarca düzenlenen aile eğitim programlarına katılmaları, nitelikli zaman geçirme konusunda duyarlı olunması önerilmektedir.

Öğretmenlere

Ailelere verilecek eğitimlerle ergenlik dönemindeki çocukları ile sağlıklı ilişkiler kurmaları, okullarda sistemli olarak aile eğitimleri düzenlenerek velilerin katılımlarını teşvik etmeleri önerilebilir. Araştırma sonuçları sınıf düzeyi yükseldikçe yaşam doyumu düzeyinin düştüğünü ortaya koymaktadır. Bu durum yaklaşan sınava ilişkin stresle ilgili olabileceği gibi, okul tükenmişliği ya da içinde bulunulan gelişim döneminin de bir sonucu olarak yorumlanabilir. Bu konuda yapılacak kapsamlı çalışmalar yararlı olacaktır. Sınav kaygısı ile başa çıkma becerileri kazandırmak için bireysel ve grup rehberlik çalışmaları, stresle baş etme yolları konusunda rehberlik çalışmaları, gelişim dönemi ve bireye etkileri ile ilgili hem öğrencilere hem velilere yönelik seminerler ve eğitimler yapılması önerilebilir.

Politika yapıcılara

Okulların yanı sıra halk eğitim merkezleri, belediyeler, aile ve sosyal politikalar bakanlığının yapacağı çalışmalara ile bu konuda yapılacak eğitimler genele yayılabilir. Gençlerle iletişim halinde olan öğretmenlere dönemsel özellikler ve ergenlerle iletişim konusunda seminerler düzenlenebilir.

Araştırmacılara

Bu araştırma Trabzon ili ile sınırlıdır, daha geniş örneklem gruplarına yönelik çalışmalar yapılabilir. Durumu derinlemesine inceleyebilmek için bu konuda nitel çalışmalar yapılabilir. Süreci takip edebilmek adına boylamsal çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Acun-Kapıkıran, N, Körükcü, Ö. ve Kapıkıran, Ş.(2014). Erken ergenlikte anne – baba tutumlarının yaşam doyumu ve depresyonla ilişkisi: Benlik saygısının aracılık rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(4),1237-1252.
- Ay, Ö., Gökler, R. ve Koçak, R.(2013). Mizah tarzları, yaratıcılık ve yaşam doyumu: Ortaöğretim öğrencileri üzerinde bir inceleme. *International Journal of Social Science*, 6(6), 739-767.
- Baker, J. A., Terry, T., Bridger, R. & Winsor, A. (1997). Schools as caring communities: A relational approach to school reform. *School Psychology Review*, 26, 586-602.
- Başer-Seker, G. (2009). Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve yaşam doyumlarının incelenmesi, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi. Ankara
- Ben-Zur, H. (2003). Happy adolescents: The link between subjective well-being, internal resources, and parental factors. *Journal of Youth and Adolescence*, 32(2), 67-79.
- Çam, Z. ve Artar, M.(2014). Ergenlikte yaşam doyumu: Okul türleri bağlamında bir inceleme. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 23-46.
- Çeçen, A. R. (2007). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet ve yaşam doyumu düzeylerine göre sosyal ve duygusal yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,2(3), 180-190.
- Çelikkaleli, Ö, Gökçakan, N. ve Çapri, B. (2005). Lise öğrencilerinin bazı psikolojik ihtiyaçlarının cinsiyet, okul türü, anne-baba eğitim düzeyine göre incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 245-268.
- Çivitçi, A. (2009). İlköğretim öğrencilerinde yaşam doyumu. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 29-52.
- Demirel, S. ve Canat, S. (2004). Ankara'daki beş eğitim kurumunda kendini yaralama davranışı üzerine bir çalışma. *Kriz Dergisi*, 12(3), 1-9.
- Deniz, M. E. ve Yılmaz, E. (2004). Üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ yetenekleri ve yaşam doyumları arasındaki ilişki. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Buletin*, 95(3), 542-575.
- Diener, E. (2000). Subjective well-being. *American Psychologist*, 55(1), 34-39.
- Diener, E. & Lucas, R. E. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125(2), 276-303.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. & Griffin, S. (1985), The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75.

- Dikmen, A. A. (1995). Kamu çalışanlarında iş doyumunu ve yaşam doyumunu, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Dorahy, M. J., Lewis, C. A., Schumaker J. F. (2000). Depression and life satisfaction among Australian, Ghanaian, Nigerian, Northern Irish, and Swazi University students. *Journal Social Behavior Personality*, 15, 569-580.
- Gilman, R., & Huebner, E. S. (2006). Characteristics of adolescents who report very high life satisfaction. *Journal of Youth and Adolescence*, 35, 311-319.
- Goldbeck, L., Schmitz, T. G., Besier, T., Herschbach, P., & Henrich, G. (2007). Life satisfaction decreases during adolescence. *Quality of Life Research*, 16(6), 969-979.
- Gündoğar, D., Sallan-Gül, S., Uskun, E., Demirci, S. & Keçeci, D. (2007). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordayan etkenlerin incelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 10, 14-27.
- Huebner, E. S., Funk, B. A. & Valois, R. F. (2006), Reliability and validity of a brief life satisfaction scale with a high school sample. *Journal of Happiness Studies*, 7, 41-54.
- Kabasakal, Z. & Uz-Baş, A. (2013). Öğretmen adaylarında yaşam doyumunun yordayıcısı olarak problem çözme becerileri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 27-35.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi, kavramlar, ilkeler, teknikler*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, Ö. (2006). Askeri öğrencilerin yaşam doyumları üzerine bir araştırma, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi. Ankara.
- Keser, A. (2005). İş doyumunu ve yaşam doyumunu ilişkisi: otomotiv sektöründe bir uygulama. *Çalışma ve Toplum*. Kocaeli Üniversitesi. Kocaeli.
- Köker, S. (1991). Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyumunu düzeylerinin karşılaştırılması, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi. Ankara.
- Mosknes, U.K. & Espnes, G.A. (2014). Self-esteem and life satisfaction in adolescents gender and age as potential moderators. *Quality Of Life Research*, 22(10), 2921-2928.
- Noddings, N. (2006). *Eğitim ve mutluluk*, Zuhâl Bilgin (Çev.). İstanbul: Kitap Yayıncılık.
- Proctor, C. L., Linley, P. A., & Maltby, J. (2009). Youth life satisfaction: A review of the literature. *Journal of Happiness Studies*, 10(5), 583-630.
- Rask, K., Åstedt-Kurki, P., Paavilainen, E., & Laippala, P. (2003). Adolescent subjective well-being and family dynamics. *Scandinavian Journal of Caring Science*, 17, 129-138.

- Schwarz, N. & Clore, G. L. (1983). Mood, Misattribution and judgements of well Being: Informative and directive functions of affective states. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45, 513-523.
- Sezer, F.(2011). Ortaöğretim öğrencilerinin öznel iyi oluş durumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*,41(192), 74-85.
- Sheldon, K. M. & King, L. (2001). Positive psychology. *American Psychologist*, 56(3), 216-263.
- Spear, L. P. (2000). The adolescent brain and age-related behavioral manifestations. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 24, 417-463.
- Sahin, S. (2008). Beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişlik ve yaşam doyumu düzeyleri, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi. Mersin.
- Şahin, E. S. & Owen, F. K. (2009). Psikolojik ihtiyaçları farklı lise öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri. *Türk Psikolojik Danışma Dergisi*, 4(32), 64-74.
- Toprak, H.(2014). Ergenlerde mutluluk yaşam doyumunun yordayıcısı olarak psikolojik sağlamlık ve psikolojik ihtiyaç doyumu, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi. Sakarya.
- Tuzgöl-Dost, M. (2010). Güney Afrika ve Türkiye’ deki üniversite öğrencilerinin bazı değişkenlere göre öznel iyi oluş ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 35(158), 76-89.
- Tümekaya, S., Çelik, M. & Aybek, B. (2011). Lise öğrencilerinde boyun eğici davranışlar, otomatik düşünceler, umutsuzluk ve yaşam doyumunun incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(2), 77-94.
- Ünal, A. Ö. & Şahin, M. (2013). Lise öğrencilerinin yaşam doyumlarının bazı değişkenlere göre yordanması. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 3, 46-63.
- Yavuzer, H. (2002). *Çocuk psikolojisi* (22. bs.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yetim, Ü. (1993). Life Satisfaction: A Study based on the organization of personal projects. *Social Indicators Research*, 29(3), 277-289.
- Yılmaz, E. & Aslan, H. (2013). Öğretmenlerin iş yerindeki yalnızlıkları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(3), 59-69.
- Young, M. H., Miller, B. C., Norton, M. C., & Hill, E. J. (1995). The effect of parental supportive behaviors on life satisfaction of adolescent offspring. *Journal of Marriage and the Family*,57, 813-822.